

Mistä kasvua Suomeen?

 Jaakko Haikonen asiantuntija, ilmasto- ja energiapolitiikka

Keskeiset huomiot

- Suomen heikko demografinen kehitys, kasvavat puolustusmenot ja halu ylläpitää hyvinvointivaltion palveluita edellyttävät talouskasvua.
- Kasvun elementtejä arvioidessa on välttämätöntä pohtia, missä kulkevat planeetan kantokyvyn rajat.
- Osaamiseen panostaminen on keskeinen elementti uuden talouskasvun luomiseksi Suomeen.
- Investointi- ja innovaatiotuet voisivat korjata markkinaepäonnistumisia ja vauhdittaa vihreää siirtymää.
- Suomessa olisi olennaista luoda kasvulle sellaisia vakaita edellytyksiä, jotka mahdollistavat innovaatiot ja skaalautumisen.
- Suomi tarvitsee pitkän aikavälin kasvuohjelman, joka sisältää kestäviä keinoja työllisyystilanteen ja tuotavuuden parantamiseksi.

Suomen talouden kasvu on ollut tunnetusti heikkoa 2010-luvulta alkaen. Verrattuna vuosituhanen vaihteen lukuihin kasvun voi sanoa jopa pysähtyneen. Jäämme kauas pohjoismaisista verrokeista, vaikka poikkeuksellisen hyvin menestynyt naapurimaamme Ruotsi jätettäisiin laskuista pois. Talouskasvun puute on keskeinen syy myös Suomen julkisen talouden velkaantumiseen.

Sytä heikolle talouskehitykselle on monia. Suomen demografinen kehitys on heikkoa, Nokia-vetoisen teknologiaklusterin lasku on heikentänyt tuottavuutta ja Venäjän sota Ukrainassa on iskenyt voimakkaasti etenkin itäiseen Suomeen. Monet viennin perinteiset toimialat ja niillä toimivat yritykset eivät ole kehittyneet toivotusti. Yritykset ovat keskittyneet osingonjakoon investointien ja uudistumisen sijaan. Perinteisistä suuryrityksistä syntyvät spin-off-yrityksetkin ovat Suomessa melko harvinaisia.

Toki taloudessa on kuluvalle vuosituhanella tapahtunut myös paljon hyvää. Start-up-alan, innovaativetoisten yritysten ja ulkomaalaisten osaajien määrän kasvu ovat olleet 2000-luvun uusia ilmiöitä. Niitä kaikkia tarvitaan uudistamaan suomalaista yhteiskuntaa ja Suomen taloutta myös jatkossa.

Selvää on, että demografinen kehitys – eli heikko syntyvyys ja nopeasti ikääntyvä väestö – sekä kasvavat puolustusmenot ja halu ylläpitää hyvinvointivaltion palveluita vaativat ratkaisuja. Talouteen tarvitaan lisää rahaa, mikä taas edellyttää talouskasvua. Tarvitsemme kasvua myös ylläpitääksemme hyvinvointiyhteiskunnan yhdenvertaisuutta ja eheyttä, tasa-arvoisia mahdollisuuksia, kansalaisten turvallisuuden tunnetta ja luottamusta toisiinsa ja instituutioihin. Tutkimuksen mukaan ne kaikki ovat vaarassa heikentyä, mikäli taloudellinen eriarvoisuus lisääntyy.

Kasvun elementtejä arvioitaessa on välttämätöntä pohtia, missä kulkevat planeetan kantokyvyn rajat ja millä keinoin voimme kääntää yhteiskunnallista kehitystä vastaamaan paremmin resursseihin, joita meillä tosiasiallisesti on käytettävissämme. Nyky-yhteiskunnan rakenteet ja käsityksemme kasvusta on luotu aikana, jolloin ei kannettu huolta luonnonvaroista ja niiden ylikulutuksesta, ilmastosta tai luontokadosta. Ylikulutus on rakenteellinen ongelma kasvuperustaisessa taloudessa.

Tutkimus osoittaa, että suurituloisuus korreloi suurta hiilijalanjälkeä, mutta suurituloisten vaikutus on suu-

rempi myös luontokatoon ja saastumiseen. Vastaavasti pienituloisten hiilijalanjälki ja vaikutus luontokatoon ja saastumiseen on pienempi. Eriarvoisuuskehitystä purkavan hyvinvointiyhteiskunnan kehittäminen siis puolustaisi paikkaansa myös ilmastomuutosta hillitsevä ja saastumista ja luontokatoa vähentävänä toimena.

Rakenteita uudistettaessa kasvun reunaehdoksi on asetettava kestävä kehityksen periaatteet, jotka huomioivat tasaisen sosiaalisen kehityksen, ylikulutuksen ja materiaalisen kasvun kääntämisen yhteiskuntaa ja ihmiskuntaa hyödyttäväksi aineettomaksi kasvuksi.

Yrityksiä ja toimialoja on kannustettava uudistumisen tielle tai jopa edellyttää niiltä uudistumista työntekijöiden osaamista, tuotekehitystä, myyntiä ja verkostoja kehittämällä.

Uudet kasvun alat

Suomalaisessa talouskeskustelussa uuden kasvun aloina mainitaan tyypillisesti alat, joihin panostetaan myös muualla maailmassa. Näitä ovat esimerkiksi vihreä siirtymän teknologia, tekoäly- ja kvanttiala, terveys- ja hyvinvointiala sekä puolustusteollisuus.

Yksittäisten voittavien tai häviävien alojen tai yritysten nimeämisen sijaan Suomessa olisi olennaista luoda

kasvulle sellaisia vakaita edellytyksiä, jotka mahdollistavat innovaatiot ja skaalautumisen. Suomessa tulisi huomioida ne globaalit megatrendit, jotka määrittelevät talouden reunaehdot ja yritysten toimintaedellytykset. On kannustettava yrityksiä ja toimialoja uudistumisen tielle tai jopa edellyttää niiltä uudistumista työntekijöiden osaamista, tuotekehitystä, myyntiä ja verkostoja kehittämällä.

Vihreän siirtymän teknologia

Vihreä siirtymä on kasvanut nopeasti maailmalla suureksi talouden ja teollisuuden alaksi. Etenkin uusiutuva energia, akkuteollisuus ja sähköinen liikenne ovat merkittävässä kasvussa. Suomessa on nähty esimerkiksi tuulivoiman erittäin nopea kehitys keskeiseksi sähkön tuottajaksi yhdessä ydinvoiman kanssa. Vety-investoinnit eivät ainakaan toistaiseksi ole Suomessa tai Euroopassa lähteneet kasvuun toivotusti.

Sähkö on Suomessa edullista laajan tuotannon ja siirtoyhteyksien vuoksi. Investointeja edullisen ja puhtaan sähkön tuotantoon on tärkeää jatkaa. Edullisen sähkön

lisäksi tarvitsemme kuitenkin ennen kaikkea sitä hyödyntävää mahdollisimman korkean jalostusasteen tuotantoa, joka loisi Suomeen myös työpaikkoja. Datakeskusten työpaikkojen määrä ja tuotannon jalostusaste voivat jäädä mataliksi. Myös sähkön tuotantoon liittyvä teknologia valmistetaan usein muualla kuin Suomessa.

Suomella voi tulevaisuudessa olla mahdollisuuksia vetyyn perustuvien tuotteiden ja pienydinvoiman kasvussa. Vihreän siirtymän teollisuutta ja tuotevientiä ei kuitenkaan synny odotetulla tavalla, mikäli siihen ei aktiivisesti panosteta.

Tekoäly ja kvanttitekнологia

Tekoälyyn liitetään globaalisti valtavia odotuksia. Ala edellyttää mittavia investointeja, joita Suomi tai suomalaiset yritykset eivät ole toistaiseksi tehneet. Esimerkiksi Ruotsissa julkiset ja yksityiset panostukset ovat mittavia. Olemme myös tekoälyn hyödyntämisessä jäljessä teknologian edelläkävijätalouksia. Suomessa löytyy silti hyvää tekoälyosaamista ja valmiuksia soveltaa sitä työelämässä. Yhdessä vahvuudet tukevat Suomen mahdollisuuksia houkutella uusia investointeja tekoälyn hyödyntämisen yleistyessä ja laajentuessa yhteiskunnan eri sektoreille.

Kvanttitekнологia on nopeasti kehittyvä ala. Se hyödyntää kvanttimekaniikan ilmiöitä uudenlaisten sovelluksien luomiseen. Sovellukset mahdollistavat aiemmin mahdottomien laskenta- ja mittaustehtävien ratkaisemisen. Kvanttitekнологia tarjoaa ennen näkemättömän tarkkuuden esimerkiksi lääke- ja materiaaliteieteessä sekä tietoturvas-
sa.

Myös kvanttialalla Suomessa on osaamista ja alan yrityksiä. Globaali kilpailu edellyttää kuitenkin mittavia investointeja erityisesti alan osaamispääoman vahvistamiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Puolustusteollisuus

Venäjän sota Ukrainassa ja jännitteinen geopolitiikka ovat lisänneet monen maan tarpeita panostaa puolustukseen ja materiaaliin hankintoihin. Ukrainan sodan myötä alan nopeasti kehittynyt teknologia on kasvattanut puolustushenkilöitä globaalisti. Suomella on perinteisesti puolustusteollisuuden osaamista. Tänne on syntynyt myös uusia

alan teknologiaa kehittäviä yrityksiä. Puolustusalan kasvunäkymät ja vientimahdollisuudet ovat suomalaisyrityksille merkittäviä lähivuosina. Olennaista on löytää keinoja hyödyntää alan teknologista kehitystä myös siviiliyhteiskunnan tarpeisiin, jotta keksintöjen taloudellinen potentiaali olisi puolustusta laajempi.

Osaaminen ja T&K

Taloukasvun nopeuttamiseksi tarvitaan uusien alojen lisäksi työelämän laadun ja työtapojen kehittämistä. Etätyöskentely yleistyi etenkin pandemian vuoksi, ja sittemmin siitä on tullut pysyvä osa tämän päivän työelämää. Myös lähitulevaisuudessa tullaan näkemään sellaisten työelämää muuttavien tekijöiden voimistumista ja aiempien työnteon tapojen hiipumista, joihin reagoimiseksi tarvitaan osaamista ja muutoskyvykkyyttä.

Osaamiseen panostaminen on keskeinen elementti uuden taloukasvun luomiseksi Suomeen. Osaamistaso on Suomessa kuitenkin heikentynyt ja 1970-luvulla syntynyt sukupolvi on jäämässä koulutetuimmaksi sukupolveksi. Työikäisten koulutusmahdollisuuksiin kohdistuneilla leikkauksilla ja esimerkiksi aikuiskoulutustuen lakkauttamisella on heikennetty työikäisten mahdollisuuksia osaamisen päivittämiseen työuran aikana. Aikuiskoulutustukeen kohdistui kritiikkiä sen tehottomuudesta. Suomen talouden ja tuottavuuden näkökulmasta olisi perusteltua lakkauttamisen sijaan kehittää tuesta uusi toimiva väline työn ohessa tapahtuvan osaamisen parantamiseen.

Osaamisen merkitystä ja osaavan työvoiman saatavuutta korostavat myös yritykset ja elinkeinoelämän järjestöt. Työelämän ja talouden muutokset tulevaisuudessa vahvistavat entisestään osaamispanostusten merkitystä.

Heikko tuottavuus ja taloukasvu ovat lisänneet halua nostaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopanostuksia (TKI). TKI-panostusten merkitystä korostavat useat puolueet ja järjestöt. TKI-tuet nauttivat yleensä poliitikkojen ja ekonomistien piirissä suurinta suosiota eri yritystyyppien joukossa, ja niiden määrää halutaankin yleisesti nostaa.

Parlamentaarinen TKI-työryhmä asetti tavoitteeksi nostaa TKI-menot neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitetaso on oikea, mutta sen rahoittaminen edellyttää yhä lisätoimia. Yritystyyppien voimakkaampi suuntaaminen TKI-menoihin olisi kannatettavaa.

Työperäinen maahanmuutto

Syntyvyyden lasku, väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön nopea supistuminen edellyttävät yhteiskunnalta ripeitä toimia. Vuoteen 2030 mennessä työikäinen väestö supistuu noin 130 000 henkilöllä. Kansainvälinen rekrytointi, työ- ja koulutusperusteinen maahanmuutto ja maahan muuttaneen väestön korkeampi työllisyys on otettava aktiiviseksi kansalliseksi, yli hallituskausien ulottuvaksi tavoitteeksi. Kansainvälisen rekrytoinnin myötä Suomeen asettuvat henkilöt ovat välttämätön osa ratkaisua yhtälössä, jossa hyvinvointiyhteiskunnan palveluilta loppuvat maksajat, joita talouden ja tuottavuuden kasvu edellyttävät.

Kansainvälisen rekrytoinnin lisäämisen on tapahduttava eettisesti. Maahan muuttaneen väestön työllisyyspotentiaali voidaan hyödyntää täysin vain, jos he perheineen aidosti juurtuvat suomalaisille työmarkkinoille koulutustaan vastaavaan työhön ja pääsevät

asettumaan yhdenvertaiseksi osaksi yhteiskuntaa. Työperäisesti maahan saapuvilta ja heidän perheenjäseniltään puuttuvat nyt esimerkiksi tehokkaat kotoittamisen ja kielikoulutuksen palvelut. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä mukaan suomalaisille työmarkkinoille on myös vahvistettava esimerkiksi kielitakuulla ja laajemmilla kieliohinnoilla.

Myös työelämän ja yhteiskunnan vastaanottavuus ja asenneilmapiirin ja käytäntöjen kehittäminen edellyttävät tukea. Suomi on yhteiskuntana toimiva ja turvallinen, mutta työskentelyn kohdemaana emme ole houkutteleva. Kokemus työelämästä ei välttämättä ole ongelmaton Suomeen saapuvalla tai hänen uudelle työyhteisölleen. Lähes kolmannes työikäisistä on havainnut työpaikallaan kulttuurieroista johtuvia ristiriitoja tai ongelmia.

Verotus ja työ

Taloukasvun perusteena on oltava työ ja sen kunnioittaminen. Tämä tarkoittaa myös työn merkitystä korostavia veroratkaisuja. Verotus, joka palkitsee etenkin omistamista, perintöjä tai pääomatuloja ei saa tapahtua työn tai sen arvostuksen kustannuksella. Etenkin

matala- ja keskituloisten työntekijöiden asemaa on verotuksella vahvistettava. Verotuksen ohjaavuutta on lisättävä haitallisen toiminnan vähentämiseksi. Samalla verotuotot on varmistettava sitomalla haittaveroja indekseihin.

Yritystuet uudistumisen tukena

Keskustelu yritystuista vilkastuu muutaman vuoden välein. Se aktivoituu usein talouden leikkauslistoja laadittaessa. Yleinen näkemys on, että yritystuet ovat Suomessa tehottomia, eivätkä tue riittävästi talouden uudistumista, vaan pikemminkin vanhaa ja vakiintunutta yritystoimintaa. OECD on suositellut Suomelle yritystukien karsimista. Sen lisäksi niiden painopistettä tulisi siirtää T&K-menojen suuntaan.

Verrattuna moniin verrokkimaihin Suomessa yritystuet kohdentuvat pitkälti perinteisille toimialoille ja vakiintuneisiin yrityksiin. Myöskään niin sanotut vihreät yritystuet eivät kohdistu toiminnan uudistamiseen, tai uusia

tuotteita ja palveluita kehittäviin pieniin ja keskisuihin yrityksiin. Suomessa yritystukien hyödyllisten ulkoisvaikutusten määrää pidetään myös liian alhaisena tukien kokoon nähden.

Kirstyvä geopolitiinen kilpailu ja esimerkiksi vihreä siirtymä ovat lisänneet useiden maiden halukkuutta lisätä kansallista tukea etenkin kriittisiksi arvioiduilla aloilla toimiville yrityksille. Koronaepidemian aikana yritystukien taso nousi merkittävästi useissa maissa. EU:ssa on kasvanut huoli, että kirstynyt geopolitiikka ja kilpailu USA:n ja Kiinan kanssa on kirstänyt tukipailua myös EU:n sisällä.

Yritystukien nykyinen rakenne

Yritystuet jaetaan yleisesti vastikkeettomiin avustuksiin ja vastikkeellisiin rahoitustukiin, joita ovat muun muassa lainat, takaukset ja takuut sekä oman pääoman ehtoinen rahoitus. Yritystukia ovat lisäksi verotuet, verosääntely ja muut tukimuodot. Tukien määrästä esiintyy eri arvioita. Valtiovarainministeriö arvioi vuonna 2018 yritystukien olleen yhteensä jopa 8–9 miljardia euroa vuodessa.

Vuonna 2024 yritystuet jakautuivat seuraavasti:

(Lähde: VM, Tilastokeskus)

- Suorat tuet 1,1 mrd.
- Maataloustuet 1,9 mrd. (EU n. 2/3, kansallinen 1/3; CAP, maaseudun kehittäminen).
- Verotuet 4–7 mrd. (riippuen siitä, sisältyvätkö alennetut alv-kannat summaan).

Suomessa yritystuissa korostuvat määrällisesti suuret, energiantensiivisille aloille kohdistuvat instrumentit, kuten sähköistämistuki ja veronpalautukset. Niistä saatavilla oleva tutkimusnäyttö osoittaa heikkoa vaikuttavuutta. Tuet eivät ole lisänneet investointeja, tuottavuutta tai kilpailukykyä vaan ovat kohdentuneet pääosin suuriin, jo valmiiksi kannattaviin yrityksiin.

Sen sijaan investointi- ja innovaatiotuet, jotka voisivat korjata markkinaepäonnistumisia ja vauhdittaa vihreää siirtymää, muodostavat pienemmän osuuden kokonaisuudesta.

Arvioiden mukaan vain noin kolmannes suorista tuesta on uudistavia ja kaksi kolmasosaa neutraaleja tai tuottavuuskehitystä hidastavia. Myönnettyistä avustuksista noin puolet kohdentuu suurille yrityksille. Lainatukien kohdentamisessa korostuvat pienet yritykset.

Yritystukien yleiset tavoitteet:

1. TKI-menojen tukeminen uusien tuotteiden ja palveluiden skaalautumisessa.
2. Kilpailukyvyn turvaaminen kansainvälisesti. Energian hinnan tukeminen.
3. Geopoliittisten riskien hallinnan ja kotimaisen tuotannon varmistamisen tukeminen.
4. Työllisyyden tukeminen etenkin alueellisesti.

Suurimpien tuensaajien piiriin kuuluu Suomessa varustamoita ja suuria metsä- ja metallialan yrityksiä. Iso osa tuesta kohdistuu teollisuuden sähköistämistukeen sekä varustamoiden palkkatukeen.

Suomessa yritystuissa korostuvat määrällisesti suuret, energiantensiivisille aloille kohdistuvat instrumentit, kuten sähköistämistuki ja veronpalautukset. Niistä saatavilla oleva tutkimusnäyttö osoittaa heikkoa vaikuttavuutta.

Investointi- ja innovaatiotuet, jotka voisivat korjata markkinaepäonnistumisia ja vauhdittaa vihreää siirtymää, muodostavat pienemmän osuuden kokonaisuudesta.

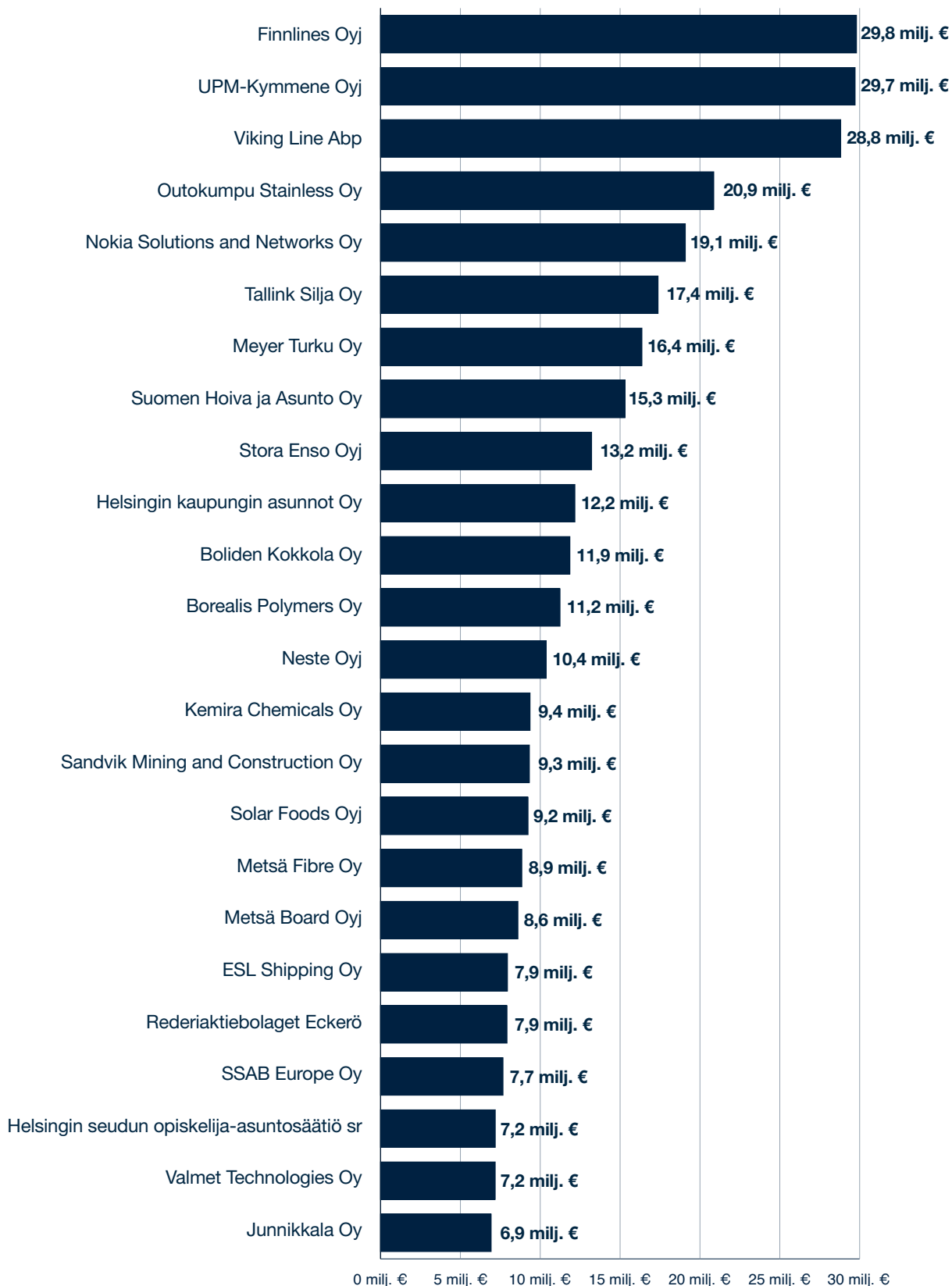
Suorat yritystuet vuonna 2024

Suurimmat tukiohjelmat

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

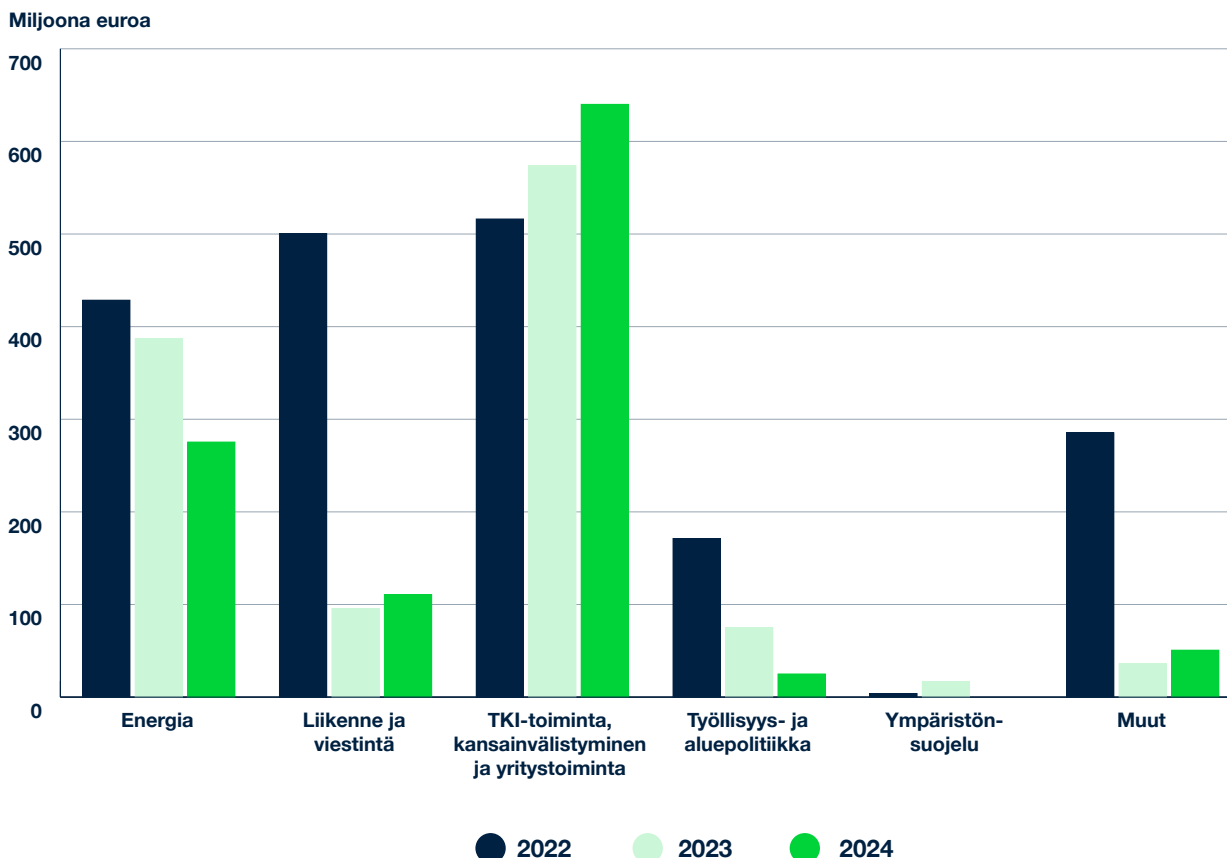
Suurimmat yritystukien saajat vuonna 2024

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Yritystuet tarkoituksen mukaan

Myönnettyt suorat tuet 2022–2024 tuen tarkoituksen mukaan

Lähde: Tilastokeskus, yritystukitilasto

Suomen yritystukien vertailu muihin maihin

Koronapandemian aikana, mutta etenkin Ukrainan sodan ja geopoliittisen kilpailun kiristymisen myötä EU on suhtautunut valtiotukipolitiikkaan aiempaa joustavammin. Etenkin Saksa ja Ranska ovat lisänneet valtiontukea maan teollisuudelle ja muille tärkeiksi katsotuille aloille.

Suomi kuuluu Saksan ja Tanskan ohella EU:n kärkimaihin vihreään siirtymään liittyvien yritystukien määrän suhteessa bruttokansantuotteeseen. Suomen vihreän siirtymän tukia on kuitenkin kritisoitu enemmän säilyttäviksi kuin yritystoimintaa uudistaviksi.

Saksassa painopiste on suorissa vihreän siirtymän investointituissa. Suomessa – kuten muissakin Pohjoismaissa – merkittävä osa tukikokonaisuudesta muodostuu verohelpotuksista ja palautuksista. Suorien tukien osalta Ruotsi on tukenut erityisesti tutkimus- ja kehittämistoimintaa vihreän siirtymän edistämiseksi.

Suomen TKI-menot ovat bruttokansantuotteeseen suhteutettuna korkeammat kuin OECD-maissa keskimäärin. Suomea korkeammalla tasolla ovat selvästi Israel ja Etelä-Korea, mutta myös esimerkiksi USA, Ruotsi, Sveitsi ja Saksa.

Kasvuohjelman on perustuttava kaksoissiirtymän (digitaalinen ja vihreä siirtymä) vauhdittamiseen ja sen on tuettava huoltovarmuutta, työllisyyttä ja omavaraisuutta esimerkiksi teknologian hyödyntämisessä, energian saatavuudessa ja infrastruktuurin kehittämisessä.

Kasvuohjelma tukemaan huoltovarmuutta ja omavaraisuutta

Suomi tarvitsee pitkän aikavälin kasvuohjelman, joka sisältää kestäviä keinoja työllisyystilanteen ja tuottavuuden parantamiseksi. Ohjelmaan on sisällytettävä työllisyyden-, palveluiden- ja alueiden kehittämistä tukevia rakenteellisia uudistuksia, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta parantavia investointeja ja työntekijöiden osaamisperustan kehittäminen. Erityisesti on huomioitava katoavat rakennemuutosalat ja nousevat, työvoimaintensiiviset alat. Työmarkkinajärjestöt on otettava mukaan ohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen.

Kasvuohjelman on perustuttava kaksoissiirtymän (digitaalinen ja vihreä siirtymä) vauhdittamiseen ja sen on tuettava huoltovarmuutta, työllisyyttä ja omavaraisuutta esimerkiksi teknologian hyödyntämisessä, energian saatavuudessa ja infrastruktuurin kehittämisessä. Ohjelmassa on sitouduttava kansainvälisiin ja EU-tason päästötavoitteisiin. Näin voidaan varmistaa Suomen talouden ja teollisuuden pysyminen mukana kansainvälisessä kilpailussa. Ohjelmassa on huomioitava digitaalisen ja vihreän siirtymän eettisyys, eli taloudelliset, sosiaaliset ja alueelliset vaikutukset ja panostukset työntekijöiden osaamiseen ja työllisyyteen.

Investointien houkuttelemiseksi Suomen on huolehdittava infrasta. Tietoliikenneyhteyksien ja digipalveluiden valtakunnallinen saatavuus ja saavutettavuus sekä kehittäminen julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä on sisällytettävä kasvuohjelmaan. Ohjelmaan on myös liitettävä energiaomavaraisuuden kehittäminen panostamalla uusiutuvan energian tuotantoon. Sillä vastataan kasvavaan sähkön tarpeeseen ja ehkäistään sähkön hintavaihtelua. Osana ohjelmaa on myös laadittava suunnitelma tiestön korjausvelan, ratahankkeiden, satamien ja sähkön siirtoverkon välttämättömistä panostuksista sekä julkisen liikenteen kehittämisestä myös kasvukeskusten ulkopuolella. Tiestön kunto on keskeinen huoltovarmuus- ja turvallisuuskysymys.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on osa huoltovarmuutta. Toimivat sote-palvelut ovat tärkeä osa kokonaisturvallisuutta. Suomessa on pitkään aliresursoitu sote-palveluita, minkä vuoksi olemme jääneet jälkeen muista Pohjoismaista. Sosiaali- ja terveyshuollon resursseja on lisättävä pitkäjänteisesti. Sosiaali- ja terveystoimintaa on toteutettava parlamentaarisella menettelyllä ja yli hallituskausien kestävillä ratkaisilla.

6 Ehdotusta talouskasvun voimistamiseksi:

1. Korkeakoulupaikkojen lisääminen ja koulutuksen riittävän rahoituksen varmistaminen.
2. Merkittävät panostukset työntekijöiden osaamiseen ja työn teon tapojen uudistamiseen ja kehittämiseen.
3. Yritystukien painotus vahvemmin T&K-toimintaan.
4. Vihreän siirtymän yritystukien osalta painotus yritysten toimintaa ja teknologiaa uudistavaan rahoitukseen.
5. Kilpailun lisääminen kotimaan markkinoilla. Monilla toimialoilla kuten päivittäistavarakaupassa ja yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa markkinat ovat Suomessa erittäin keskittyneet, mikä heikentää toimialan kasvua ja tuottavuutta.
6. Työntekijöiden taloudellisia mahdollisuuksia osallistua jatkuvaan oppimiseen tulee parantaa. Aikuisten kouluttautumista tulee tukea jatkuvan oppimisen tuella, joka turvaisi toimeentuloa opintovapaan aikana.

LISÄTIETOJA

Jaakko Haikonen

asiantuntija, ilmasto- ja energiapolitiikka
jaakko.haikonen@sttk.fi

Lähteet:

Vihreän siirtymän ja digitalisaation tuet Suomessa, Otto Kässi, Raportti 147, ETLA, 2024.

Valtion innovaatiotuet lisäävät talouskasvua, mutta tuet on kohdennettava oikein, Elias Einiö, VATT, 2022.

Talous & Yhteiskunta 1/2025, Yritystuet ja teollisuuspolitiikka, Labore, 2025.